

MALIN, ELIN WÄGNER OCH JAG

Ett kvinnohistoriskt möte på Orust

sommaren 2017

Av Hanna Ivy Iveslätt

Sommaren 2017 erhöj jag Orusts kulturstipendium för att porträttera samtida kvinnor på Orust. Idén är att teckna av och samtala med en kvinna på Orust under en avgränsad tidsperiod samtidigt som jag läser ett litterärt verk av en kvinnlig författare. Under tiden för jag dagbok och flätar samman den historiska litterära världen och det pågående mötet i bild och text. ”Malin, Elin Wägner och jag” är sprunget ur ett inre och ett yttre möte mellan mig och Malin, inramat av läsning ur boken Väckarklocka av Elin Wägner från 1941.

”Det är enorm uppgift att leta fram kvinnornas historia, den är ett chiffer vars nyckel ligger i en förgången tid”

Ur Väckarklocka av Elin Wägner, 1941

Dagboksanteckningar från mötestiden.

2017 06 17

Att porträttera Malin

Inte titta eller flyta Lita på tecknandets undre väg

Vem bestämmer mitt urvals betydelse? Nu och i längden

Min dokumentation kommer att skriva in sig i historien

också utan inramning

Att berätta det som träder fram genom att se på henne

utan ledande frågor

Många ord rör sig redan omkring oss inom oss

men det är hennes rörelser som talar till mig Hur hon

och världen interagerar genom tyg jord porslin papper

Att se hur lakanet dansar i vinden när hon hänger tvätt

och hur kjolen lyfter och bildar en klocka runt

hennes höfter när hon rör sig fort i köket Hur linjen

tycks frysa i ett tidlöst ögonblick utgående från hennes fullt utsträckta arm

när hon slänger ärtor till grisarna

Hur den tycks staka ut en riktning i världen som min blick vill följa

Hur skall jag kasta loss från den patriarkala

blicken?

Den blick som vill kasta loss är också den formad i dess spegling

Elin Wägner skriver:

”Det är enorm uppgift att leta fram kvinnornas historia,

den är ett chiffer vars nyckel ligger i en förgången tid”

Utan nyckeln kommer också de berättelser som berättas om

kvinnor att vara männens historia

Det handlar inte alls om män eller kvinnor

Det handlar om språk

Det patriarkala språket är ett sökarljus fäst vid vår panna

vars målsikte orsakar en katastrofal uttömning av det

som våra liv vilar på: jord tillit drömmar

Ängslighet att upprepa stereotyper kommer med säkerhet att göra det

Tänk om hon är fri på sätt som jag inte kan greppa förrän efteråt?

Att eftersom jag själv är formad i det patriarkala tänkandet så bör jag

söka andra kunskapsvägar än de enkom tänkande för att gå bortom det

Det behövs ett annat tillvägagångsätt än det med målsikte

Inget narrativ Ingen dramaturgi

Ingen framgång eller motgång som övervinns, ej erövring eller seger

Att se utan krav på mer

- *Såg du hur vårvinterkvällssolen utanför köksfönstret smekte de*

torra rå umbra-tallarna och färgade dem i gullockraskimmer då du

diskade efter att ha nattat det barn du ensamt vårdar?

OM MALIN

Malin Nykänen

39 år

Bor på Höggeröd vid Slussen på Orust

Arbetar i köket på Waldorskolan i Slussen

Gift och två barn Från Esbo, Finland

Utbildad i biodynamisk odling

Malin flyttade till Orust 2005 med längtan att delta i projektet Rafaels trädgårdar; en vision om en hållbar oas med grön rehabilitering och gårdsbutik. Rafaels trädgårdar initierades och drevs av en grupp visinärer men har nu lagts ned. De flesta som var engagerade bor kvar, är vänner och föräldrar till barn på samma skola. 2010 köpte Malin och hennes man ett torp på samma plats som trädgårdarna låg. Där bor de sedan dess och renoverar alltjämt.

2017 06 18

Kvinnohistoria? Jag väljer att låta kvinnohistoria betyda en annan än den patriarkala historien Det ohörda

Elin Wägner säger att det patriarkala står för rörelse ljus plog konkurrens seger autonomitet erövring

Om jag vet vad jag vill berätta har jag redan upprepat mig, ty det jag vet är endast ett eko av det som redan berättats till urvattning

Elin Wägner säger också att det är omöjligt att separera kärleken från samhällsomvandlingen

Det vi gör skriver ofrånkomligen historia om bara någon finge greppa dess eftersvall Malin sa:

”Jag tänker att den bild du har av mig ju inte är den hela, att du sett mig om morgnarna i köket, trött och sliten, kanske besviken, men det är ju inte det hela”

Jag och Malin lärde känna varandra under ett halvår då vi lagade mat åt Waldorfskolans elever tillsammans Två dagar i veckan sköljde,

skalade och hackade vi biodynamiska grönsaker, tog tillvara gårdagens rester, dukade fram rätterna vi lagade och diskade barnens disk, medan

vi pratade samhällsomställning, krig, flykt, psykisk ohälsa, relationer och barn, vilka radioprogram vi lyssnat på eller vilka böcker som påverkat oss

Minnet av den tiden är inskrivet i bådas våra minnen, i bådas våra kroppar och kanske i de kroppar som åt maten vi lagade också

I vilka rum sker samhällsomvandlingen?

Vi hade båda levt med sköra män Män som inte orkat föräldraskapets fulla ansvar, män som behövt en omgivning (av kvinnor) vilka skarvat och

hållt samman Jag hade lämnat Malin gifte sig med barnets far det året

Jag jämförde och ojämförde, dömde och odömde

Malin i min blick har alltid varit subjektet som tänkt fritt

Malin i min blick har också alltid varit kvinnan som bär och kompenserar

Va fan! Hur skall en komma loss från de patriarkala maktstrukturerna?

Jag vill nyskapa ett samhälle där beroendet är det självklara och där de narcissitistiska ensampålarna får hållas till sitt på avstånd

Där de inte tillåts komplicera det arbete som kräver bidande av tid och sammanfogande av länkar, mod att söka i mörkret med en annans hand i fast grepp?

Att älska en annan oavsett vad den levererar? Att stanna kvar hos? Att vada i mörkret utan tvivel och tvekan? Att fortsätta det som påbörjats åt en gång?

Elin Wägner säger att frihet är att uppleva kontakten med den upprätthållande kraften i universum att självständighet är att ha en egen mening

Nu har arbetet i köket effektiviserats. En pratar om kostnadseffektivisering och dokumentation, om hur maten kan lagas med mindre hackande och skalande.

I vilka rum sker samhällsomvandlingen?

2017 06 19

Det har gjorts och det har inte gjorts

Kvinnor har avbildats till förtröttning och de har inte gjort det

Jag förstår den som suckar och känner att nej, inte en kvinna i hemmet igen

Inte en kvinna med barnen och tvätten och gården och allt det där Inte igen

Men envist är det den berättelsen jag är nära

och det är den berättelsen Malin är nära

I den ryms vad en lyckas omfatta i stunden En inre och en yttre

värld i samspel, en imateriell och en materiell värld

sammanflätandes i det titthål som karvats ut åt en av egna och

andras handlingar

En plats som kanske inte erövrats genom slitningar och uppbrott

Tro mig, jag vet att sådana behövs i kvinnohistorien!

Men för mig har de spelat ut sin roll nu Jag

vill drömma fram en annan värld Elin Wägner säger

att hon inte vill klä på kvinnan Hon vill klä av henne

Hon vill veta vad hon en gång bottnat i

Att se Malins ärtor flyga i vinden

Att se Malins lakan dansa urjordiskt

Att se på när Malins kjolklocka

löser upp min moralfilosofi

2017 06 25

Jag vet! Det finns en annan sida också Malin sa:
”Ibland känner jag att jag håller på att bli alldeles ointelligent, hinner
aldrig läsa någonting” Beronde ja, men eget rum ja också!
Att existera och fördjupa sig i tvättljusspelets
skuggsida och i barnens kosmiska hemvist.
Malins man har sin egen plats vid bordet. Den är på kortsidan,
med uppsikt över rummet och med utsikt över gården
Han bad mig artigt att flytta på mig då jag ovetandes satt mig på den
när vi skulle fika
Undrar om Malin valt sin plats först?

2017 07 20

Malin sitter modell för mig på min veranda Det är sommarens
varmaste dag hittills Det är så intimt att teckna av en annan
Malin pratar om det som jag nu fattar att jag valt ut henne för
Att hon med tiden mindre och mindre upplever sig som en individ
Hur människor omkring henne verkar komma ur det en och samma
Hon säger att hon behöver min skönhetsimpuls i tillvaron
Jag behöver Malins kollektivistperspektiv
Hennes sätt att uppleva utan egna ambitioner
Det är så radikalt att jag spricker av förväntan

Prolog:

”En dag kommer människorna kunna
höra världen andas igen”

Genom vad andas världen?

Elin Wägner tror att vi måste ställa helt
andra frågor

